

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תשל"א

(הנחה בלתי מוגה)

ביום¹ השמיני עצרת תהי' לכם². הנה ביום שמע"צ עושים גם שמח"ת לסיומה של תורה, וכמ"ש בזהר פ' פנחס³ ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה ואתקריאת שמחת תורה. וידועה הקושיא⁴, למה עושין שמח"ת בשמע"צ, דלכאורה היו צריכים לקבוע שמח"ת בו' בסיון שהוא יום מ"ת. והתירוץ בזה⁴, שבמ"ת היו ישראל במדריגת צדיקים (דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי⁵), ועד שהקדימו נעשה לנשמע⁶, והיינו, שלא זו בלבד שהגיעו לתכלית השלימות בעבודה שע"פ שכל, אלא הגיעו גם לעבודה שלמעלה מהשכל, שהו"ע הקב"ע, משא"כ בשמע"צ הבא לאחרי המחילה סליחה וכפרה ביוהכ"פ בשמחה ובלב שלם, כמ"ש סלחתי כדברך, אזי עומדים ישראל במדריגת בעלי תשובה, ולכן עושין שמח"ת בשמע"צ דוקא. אך עדיין אינו מובן⁸, דא"כ היו צריכים לעשות שמח"ת ביוהכ"פ, או בימים הסמוכים אליו, ומדוע ממתינים עד לאחרי חגה"ס⁹. אך הענין הוא, שהתירוץ על זה מבואר בפסוק עצמו, באומרו עצרת תהי' לכם, עצרת מלשון קליטה¹⁰, שאז נקלטים כל ההמשכות, וכיון שכל הענינים נמשכים ע"י התורה (כמובן מהמאמר¹¹ אסתכל באורייתא וברא עלמא), הרי מובן שבשמע"צ נעשית הקליטה דתורה. וזהו גם אומרו (עצרת) תהי' לכם, שהפירוש דלכם [נוסף על הפירוש¹² שזהו מ"ש¹³ יהי' לך לבדך ואין לזרים אתך] הוא גם ע"ד מ"ש בד' מינים ולקחתם לכם¹⁴, משלכם¹⁵,

(8) ראה גם רד"ה ביום השמע"צ תרד"ע (המשך תער"ב ח"א ריש ע' תכט נח"ב ע' תקצ).

(9) ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ד (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרה ואילך). סה"מ עזר"ת ע' לה. ד"ה הנ"ל תשי"מ שם. וש"נ.

(10) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, ג. פח, ד. צא, א. ובכ"מ.

(11) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(12) שמור"ד פט"ו, כג.

(13) משלי ה, יז.

(14) אמור כג, מ.

(15) סוכה כז, ב.

(1) מאמר זה הוא המשך למאמרים שלפניו (ראה הנסמן לעיל בד"ה כי המצוה הזאת דש"פ נצו"י תשל" — תו"מ חס"א ע' 217 הערה 1).

(2) פינחס כט, לה.

(3) רנו, ב.

(4) ראה ד"ה זה באוה"ת דרושי שמע"צ ע' א'תשעט. וראה גם ד"ה ביום השמע"צ תש"מ (תו"מ סה"מ תשרי ע' רטו ואילך). וש"נ.

(5) יבמות כב, א.

(6) שבת פח, א.

(7) שלח יד, כ. תנחומא פקודי יא. פרש"י

תשא לג, יא (וראה לקו"ש חכ"ד ע' 570

הערה 10).

וכמו"כ עצרת תהי' לכם פירושו משלכם, והיינו, שבשמע"צ נמשכים כל הענינים בפנימיות ע"י עבודת האדם. ובענין התורה הרי אמרו רז"ל¹⁶ ליגמר איניש והדר ליסבר, שנאמר¹⁷ כי אם בתורת הוי' חפצו והדר ובתורתו יהגה, דסדר הלימוד הוא שבתחילה¹⁸ נקראת התורה על שמו של הקב"ה, שנאמר בתורת הוי' חפצו, וכמ"ש בנוסח ברכת התורה אשר בחר בנו כו' ונתן לנו את תורתו, ואח"כ ע"י עבודת האדם הנה לבסוף נקראת על שמו, ובתורתו (של האדם) יהגה, והיינו שהתורה נקלטת אצלו בפנימיות, ועי"ז פועל הקליטה בכל הענינים. ומשו"ז עושין שמח"ת בשמע"צ דוקא, לפי שאז נקלטת התורה בפנימיות. וזהו גם מה שמצינו בראשונים¹⁹ הטעם שמסיימים את התורה בשמע"צ דוקא, לפי שהוא סוף כל המועדות. וזהו גם הטעם שחג הסוכות הוא זמן שמחתנו (כפי שקבעו אנשי כנסת הגדולה בנוסח התפלה), דבשבועות נאמר בתורה שמחה רק פעם אחת, ובסוכות נאמר ג' פעמים²⁰, דמכיון שהוא לאחרי עבודת יוהכ"פ, וכל הענינים נמשכים בפנימיות, הנה משו"ז הוא זמן שמחה.

(ב) והענין בזה, דהנה²¹, התורה ענינה השלום²², וכמארז"ל²³ כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. וענין השלום הוא חיבור ב' ענינים שונים, ועד שהם ענינים הפכיים, שע"י השלום נעשים לענין א'. וזהו"ע התפארת, שכלול מב' גוונים או מריבוי גוונים, ודוקא ע"י התכללות כולם יחד נעשית תפארת להאדם, וכן הוא גם בספירת התפארת למעלה, כמבואר בכ"מ²⁴. וזהו גם מ"ש²⁵ וקרא זה אל זה, שקורא וממשיך שפע זה לזה²⁶, ודוקא עי"ז נעשית השלימות שלהם. והנה, בכדי לפעול התכללות ב' קוין, יש צורך בבחי' שלמעלה מב' הקוין. ולאידך גיסא, אמיתית ענין ההתכללות והשלום הוא דוקא כאשר הבחי' שלמעלה משניהם היא באופן שיש לה גם שייכות אליהם, ויש בה גם מעין ודוגמא להם, שע"ז נעשית ההתכללות באופן פנימי כו', ולא באופן של גזירה ופקודה כו', ואז הוא אמיתית השלום. ועד"ז מובן גם בתורה שעושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, שבזה נכללים כל הבחי' שבהשתלשלות, למעלה עד

(21) ראה אוה"ת שם ס"ע א'תשפ ואילך.

(22) ראה רמב"ם הל' חנוכה בסופן.

(23) סנהדרין צט, ב.

(24) ראה תניא אגה"ק סי"ב. ובכ"מ.

(25) ישעי' ו, ג.

(26) ראה תו"א ויקהל פו, א.

(16) ילקוט שמעוני תהלים רמז תריד

(17) וראה שבת סג, א.

(18) תהלים א, ב.

(19) ע"ז יט, א.

(20) ראה ר"ן מגילה לא, א.

(21) יל"ש אמור רמז תרנד בתחלתו.

אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שהן למעלה והן למטה יש כמה קוים כו', והתכללותם נעשית ע"י התורה, כי, להיות שהתורה היא למעלה מסדר השתלשלות, ה"ה למעלה מב' הקוין, ולכן יכולה לפעול בהם התכללות. וע"ד מ"ש²⁷ עושה שלום במרומיו, דמרום הוא למעלה מהשתלשלות²⁸, שגם שם ישנם ענינים וקוים שונים, והתכללותם היא דוקא ע"י הקב"ה שלמעלה מכל הקוין כו'. ולאידך גיסא, הרי זה באופן שצריך להיות קירוב ושייכות לא רק למדריגה העליונה אלא גם למדריגה התחתונה. וזהו הטעם שעושים שמח"ת בשמע"צ דוקא, דכיון שהתורה ענינה שלום והתכללות, ובכדי לפעול ענין זה צ"ל ההמשכה באופן של קירוב ופנימיות כנ"ל, לכן שמח"ת הוא בשמע"צ דוקא, שאז הוא זמן קליטת התורה בפנימיות, וכידוע שבשמע"צ הו"ע המשכת הטיפה²⁹, ועד שנמשך גם למטה כפשוטו הענין דונתתי גשמיכם בעתם³⁰, שזהו הטעם³¹ שבשמע"צ מתחילים לומר מוריד הגשם³².

וזהו גם העילוי של שמע"צ על יוהכ"פ, דאף שעל יוהכ"פ אמרו רז"ל³³ ביום חתונתו זה מ"ת, שניתנו בו לוחות האחרונות³⁴, וכמ"ש בהמאמר³⁵ שדוחק לומר שיוהכ"פ לגבי שמע"צ יהי' כאירוסין (בלבד ח"ו) לגבי נישואין, מ"מ, ההמשכה ביוה"כ היא רק למעלה, כי היחוד הוא רק יחוד או"א, משא"כ בשמע"צ נמשך עד ליחוד זו"נ, שע"י נעשית המשכת הטיפה, שהו"ע ההמשכה למטה, ודוקא ע"י יחוד זו"נ נעשה הענין דפרו רבו ומלאו את הארץ וכבשוה³⁶, לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁷.

ג) וביאור הענין, דהנה, איתא בזהר³⁸ תלת קשרין מתקשרן דא בדא, ישראל אורייתא וקוב"ה, ומסיים בזהר וכולהו דרגין על דרגין סתים וגליא. ויש ב' פירושים³⁹ באופן ההתקשרות, וא' מהם, שסתים דאורייתא מתקשר בגליא דקוב"ה, וגליא דאורייתא מתקשר עם סתים דישראל. אך עפ"ז אינו מובן, איך נעשית התורה בחי' ממוצע

(27) איוב כה, ב. וראה אגה"ק שם.
 (28) ראה אוה"ת תוריע ע' תקכ.
 (29) ראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"ח. ואילך).
 (30) תניא אגה"ק ס"כ.
 (31) בחוקותי כו, ד.
 (32) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'שנה ואילך.
 (33) משנה ריש תענית. טושו"ע ודאדה"ז
 (34) פרש"י שם.
 (35) אוה"ת שמע"צ שם (ס"ע א'תשפו ואילך).
 (36) בראשית א, כח.
 (37) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 (38) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (39) ראה לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א.
 (30) אגרות יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תקלה.
 (31) תענית כו, ב במשנה.

המקשר ישראל וקוב"ה, הרי הממוצע צריך להיות ענין א' המקשר כו', ואילו סתים וגליא שבתורה הם שני ענינים שונים, ועד שסתים דאורייתא נקרא בשם עץ החיים, וגליא דאורייתא נקראת בשם עה"ד⁴⁰ [נאע"פ שזהו ע"ש ההתלבשות כו', מ"מ, הרי זה שמו אשר יקראו לו בלה"ק, שמורה על ענינו כו'⁴¹], והחילוק שביניהם מרומז גם במ"ש⁴² לכו לחמו בלחמי, שפנימיות התורה נקראת לחמי, וגליא דאורייתא נקראת לחמו, שהם באין ערוך זל"ז⁴³, וא"כ, איך נעשית התורה ממוצע המקשר ישראל וקוב"ה.

ועד"ז צריך להבין בנוגע לכללות ענין הממוצע בין המאציל לנאצלים ונבראים, שהו"ע ספירת הכתר⁴⁴. דהנה, סדר השתלשלות מתחיל מספירת החכמה, כמ"ש⁴⁵ ראשית חכמה, וחכמה היא באי"ע לגבי המאציל. והממוצע הוא הכתר, שיש בו מבחי' התחתונה שבמאציל, בחי' עתיק, ויש בו גם הבחי' שהוא ראש ומקור הנאצלים, בחי' אריך, ולכן הוא הממוצע המחבר המאציל עם הנאצלים. אך לכאורה אינו מובן⁴⁶, הרי עתיק ואריך הם שני ענינים שונים, ועד שהם באי"ע זל"ז, דעתיק הוא מלשון העתקה מספר לספר, שזהו המשכת העצמות כמו שהוא, שהמאציל עצמו נעתק ונמשך בבחי' עתיק, וגם עתיק הוא מלשון העתקה והבדלה, שנעתק ונבדל מסדר השתלשלות, כולל גם מבחי' אריך, ועד שנקרא רישא דלא ידע ולא אתידע⁴⁷. ואילו בחי' אריך, עם היותו אריך אנפין, ולא זעיר אנפין, ה"ה בבחי' אנפין, והיינו שהוא בצירוף דהשתלשלות כו'. וא"כ, איך שייך לומר שבחי' עתיק ואריך הם הממוצע, הרי הם שני ענינים שבאי"ע זל"ז.

אך הביאור בזה, שאמיתית הממוצע הוא בחי' חכמה סתימאה, שיש בו סיום בחי' עתיק והתחלת בחי' אריך, שזהו בחי' הפנימיות והחיצוניות שבו. אמנם עדיין אינו מובן, הרי גם הפנימיות והחיצוניות שבח"ס הם ב' מדריגות⁴⁸, ועד שיש קרום המפסיק ביניהם, שהו"ע

45) תהלים קיא, יו"ד. וראה תניא שעהייהא פ"ח.

46) המשך תער"ב פקצ"ו (ח"א ע' שצח [ח"ב ע' תקמז] ואילך).

47) ראה בפי' הספרא דצניעותא להאריז"ל בפ"ק (דקי"ט ע"א), נעתק בלקו"ת דרושים ליוהכ"פ בסופן (עא, ריש ע"ד).

48) ראה המשך תער"ב פי"ר ופר"ה (ח"א ע' תו ואילך; ע' תטז ואילך [ח"ב ע' תקנז ואילך; ע' תקעב ואילך]).

40) זח"ג ככד, ב (ברע"מ) — הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.

41) ראה תניא שעהייהא פ"א. ובכ"מ.

42) משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א.

43) ראה תו"א משפטים עח, ד. לקו"ת שה"ש כה, סע"ג ואילך. כז, סע"ד ואילך.

44) בהבא לקמן — ראה המשך תער"ב פקצ"ג ואילך (ח"א ע' שצג [ח"ב ע' תקמז] ואילך).

הפרסא⁴⁹ (ולפעמים מבואר שיש צמצום ביניהם). אך הענין הוא, שהממוצע הוא נקודה בח"ס שהיא מדריגה בפ"ע שאינו העליון והתחתון, שאין זה בחי' העצמות ולא בחי' הנאצלים, וכולל ב' המדרגות, שיש בו מבחי' העצמות ממש והוא הפנימיות שבו, ויש בו מהתחתון היינו החיצוניות שבו שנעשה מקור כו', וכללותו הוא בחי' חכמה⁵⁰, ועי"ז יהי' החיבור כו', וכפי שיתבאר לקמן.

ד) **והנה** נת"ל שהתורה הו"ע השלום שפועל התכללות, ואמיתית ההתכללות הוא כשיש לו שייכות לשני הענינים דוקא, וכן הוא בתורה, ששייכת גם לעולם. וכיון שהסדר בעולם הוא שתחלה נמשך בחי' המקיף, ואח"כ נמשך בחי' הפנימי, לכן עושים שמח"ת ושמע"צ לאחר חג הסוכות (ולא בסמיכות ליוהכ"פ), כי בתחלה צ"ל המשכת המקיפים בסוכות, ואח"כ נעשית הקליטה בפנימיות בשמע"צ ושמח"ת.

ויש להוסיף בזה, שענין ההתכללות שפועלים בשמח"ת ע"י התורה נמשך ע"י הריקודים דוקא. דהנה, ענין הקריאה בתורה הו"ע הדיבור, שהוא רוחני לגבי האותיות הכתובים על הקלף ע"י מעשה גשמי, אבל עיקר המעשה הוא בריקודים עוד יותר מאשר באותיות התורה, כי הריקודים הם ע"י הרגלים דוקא. והנה, ע"י הריקודים נמשך העצם, ודוקא עי"ז אפשר להיות החיבור דרוחניות (הקריאה בתורה) וגשמיות (כתיבת האותיות), שזהו רק כח המפליא לעשות⁵¹, וכהלשון הידוע המובא בדרושי חסידות⁵², שאפילו ע"י ריבוי ירידות וצמצומים לא יתהווה ממציאות רוחני מציאות גשמי, אלא דוקא ע"י כח המפליא לעשות שלמעלה מרוחניות וגשמיות אפשר להיות התהוות הגשמי, וכמבואר באגה"ק⁵³ שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש, בלי שום עילה וסיבה קודמת ליש הזה. וכמו"כ הנה דוקא ע"י הריקודים נמשך העצם, ועי"ז אפ"ל התכללות והתחברות רוחניות וגשמיות. וכאמור לעיל, שכל זה נפעל לאחרי המשכת המקיפים בחגה"ס, שאז נעשית הקליטה בפנימיות בשמע"צ, ואז עושין שמח"ת, כי ענין התורה הו"ע השלום, התכללות והתחברות ובאופן פנימי ובגלוי, וזהו גם ענין שמע"צ, שהו"ע הקליטה בפנימיות, ולכן אז דוקא עושין שמח"ת.

(49) ראה רמ"א או"ח ס"ו ס"א.

(50) נזכר גם הענין דבחכמה אתברירו,

(51) ראה תניא רפמ"ח. לקו"ת פ' ראה כ,

דקאי על ח"ס, כדאיתא בתניא אגה"ק ד.

(52) סימן כ.

(53) סכ"ח.

וכן הוא בנוגע לבקשה שישראל מבקשים בר"ה על ענין המלוכה, שהקב"ה יהי' מלך ישראל⁵⁴, ועי"ז גם מלך על כל הארץ, מלוך על העולם כולו, וכמו שהי' בר"ה בפעם הראשונה, שאדה"ר אמר לכל הנבראים בואו נשתחוה ונכרעה גו'⁵⁵, וכמשנת"ל⁵⁶ שאין זה ענין הממשלה שהוא בהכרח, אלא ענין המלוכה שהוא ברצון, ומלכותו בכל משלה⁵⁷, הנה כל זה נמשך בגלוי בחגה"ס, ליום חגינו⁵⁸, ועד שנמשך בשמע"צ ושמח"ת באופן פנימי. ועי"ז ממשיכים על כל השנה כולה, שתהי' שנת אורה, שנת ברכה (מבורכת בכל הפרטים) וכו' שנת תורה, ועד לשנת גאולה, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

(54) ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה פ"ח (לעיל ס"ע 13).

(57) תהלים קג, יט.

(58) תהלים פא, ד. ראה לקו"ת נצבים מח, סע"ב. דרושים לר"ה נד, סע"ג ואילך. סידור עם דא"ח רלה, ב [שמג, ד]. ובכ"מ.

(54) בהנחה נוספת, שע"י התורה נעשים בני"ב בחי' מלכים — "מאן מלכי רבנן" (ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ)), ונעשים בעלי-בתים על העולם.

(55) תהלים צה, ו. וראה פרדר"א פי"א.